

ВСТУП

Ближче всього до великого стоїть чесність
Віктор Гюго

Академічна доброчесність – інноваційне поняття для української системи освіти, хоча у світі цей термін відомий вже понад сторіччя. З уведенням даного поняття в законодавчу сферу та початком проекту сприяння академічній доброчесності, що реалізується МОН України спільно з Американськими радами, актуалізувалась потреба оцінити наявні практики щодо порушення проблеми академічної доброчесності, які втілюються в навчальні заклади нашої країни.

Новий закон «Про освіту» заклав основи для автономії навчальних закладів, а відповідні підзаконні акти дали змогу навчальним закладам освіти впроваджувати академічну, фінансову, кадрову автономію. Цей час є найкращим для того, щоб поєднати впровадження автономії з розвитком академічної доброчесності в українських школах.

Академічна доброчесність означає, що в процесі навчання чи досліджень учні, учителі керуються передусім принципами чесності – чесною працею та навчанням. Плагіат, списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань є неприйнятним і жодним чином не толеруються у спільноті.

Органічне поєднання змісту навчання та виховання, дотримання базових принципів академічної доброчесності забезпечать сприятливий соціально-психологічний клімат в учнівському та педагогічному колективах, що уможливить отримання високих результатів дослідницької, викладацької та освітньої діяльності та сприятиме вихованню свідомо діючої, морально зрілої, соціально не байдужої, гармонійно розвиненої, високоосвіченої, соціально активної молоді, визначальними якостями якої є відповідальність, високі духовні, родинні й патріотичні переконання, яка є носієм надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку та самовдосконалення.

На виконання наказу Департаменту освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) 26 жовтня 2018 року № 652 «Мотивація учнів 10-х класів закладів загальної середньої освіти м. Києва до навчання як визначальна умова академічної доброчесності» **14 листопада ОСВІТНЬОЮ АГЕНЦІЄЮ МІСТА КИЄВА** проведено моніторинг, метою якого було дослідити ставлення учнівської молоді до таких чеснот, як чесність, добросовісність, порядність, етична поведінка; вивчити стан академічної культури учнівської молоді 10-х класів закладів загальної середньої освіти міста Києва.

Концепція дослідження. Під час дослідження оцінювали стан академічної культури десятикласників, визначали дотримання загальноприйнятих етичних норм академічної доброчесності.

Об'єкт дослідження. Мотивація до навчання учнів 10-х класів закладів загальної середньої освіти м. Києва.

Таблиця 1

<i>Цілі</i>	<i>Індикатори</i>
Чесність (у широкому значенні)	<ul style="list-style-type: none"> • поводитись чесно, гідно • не брати участі в будь-якій діяльності, що пов'язана з обманом, нечесністю • не вдаватися до фальсифікації інформації, наукових результатів та наступного використання їх в роботі • не вдаватися до плагіату
Добросовісність	<ul style="list-style-type: none"> • сумлінність • використовувати в роботі тільки надійні та достовірні джерела інформації
Порядність	<ul style="list-style-type: none"> • поводитись порядно • не завдавати навмисної шкоди роботі інших учнів
Етична поведінка	<ul style="list-style-type: none"> • поводитись відповідно до правил поведінки

Завдання дослідження.

1. Створити систему тестових завдань для вивчення стану академічної культури десятикласників закладів загальної середньої освіти міста Києва.
2. Провести онлайн-тестування, скориставшись порталом <https://tests.monitoring.in.ua>, узагальнити результати тестування учнів.
3. Надати інформацію Департаменту освіти і науки та районним управлінням освіти, адміністрації навчальних закладів за результатами дослідження.

Під час дослідження було застосовано такі методи збирання та опрацювання інформації: аналіз складності тестових завдань; аналіз загальних результатів виконання тестових завдань; комп'ютерне опрацювання результатів тестування учасників моніторингового дослідження.

Було використано відповідне програмне забезпечення: Access, SPSS, Excel, WesVar. Опрацювання результатів виконання завдань закритої форми здійснено за допомоги комп'ютерної програми.

Отримані в результаті моніторингового дослідження статистичні дані дадуть можливість сформулювати рекомендації, які слугуватимуть основою для прийняття управлінських рішень адміністрацією загальноосвітнього закладу.

ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕСТУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МОНІТОРИНГОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Для забезпечення стандартизації процедури проведення дослідження та з метою одержання об'єктивної інформації про стан академічної культури десятикласників укладено тест, що містив **17** завдань. На виконання тесту було відведено **45** хвилин.

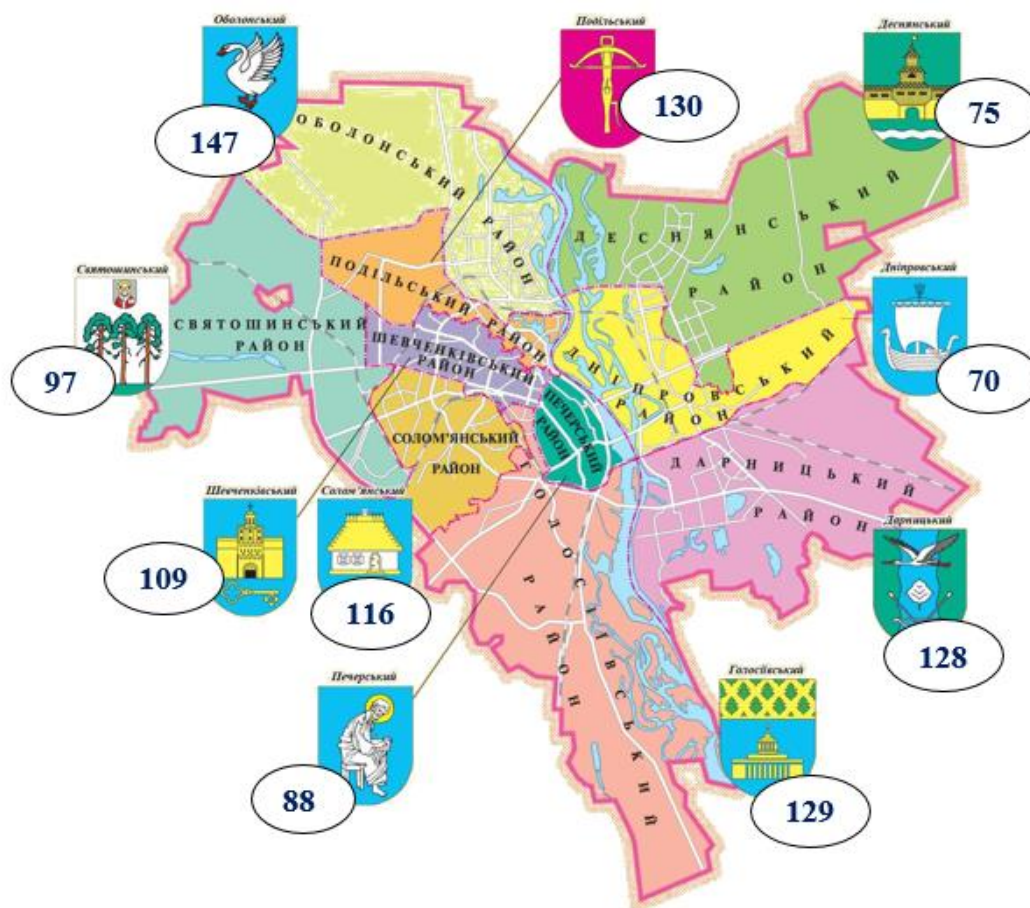
Дослідження проходило у формі онлайн-тестування, кожен учасник моніторингу отримав тест із множини завдань за програмою <http://tests.monitoring.in.ua/>.

РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

14 листопада 2018 року ОСВІТНЬОЮ АГЕНЦІЄЮ МІСТА КИЄВА було проведено онлайн – тестування учнів **50** навчальних закладів м. Києва, у дослідженні взяли участь **1089** десятикласників.

Рисунок 1

Розподіл учасників за типами навчальних закладів

Рисунок 3

Розподіл учасників

Академічна доброчесність – традиція навчального закладу.

В Україні принципи академічної доброчесності починають активно впроваджуватися в освітньому середовищі.

Рисунок 4

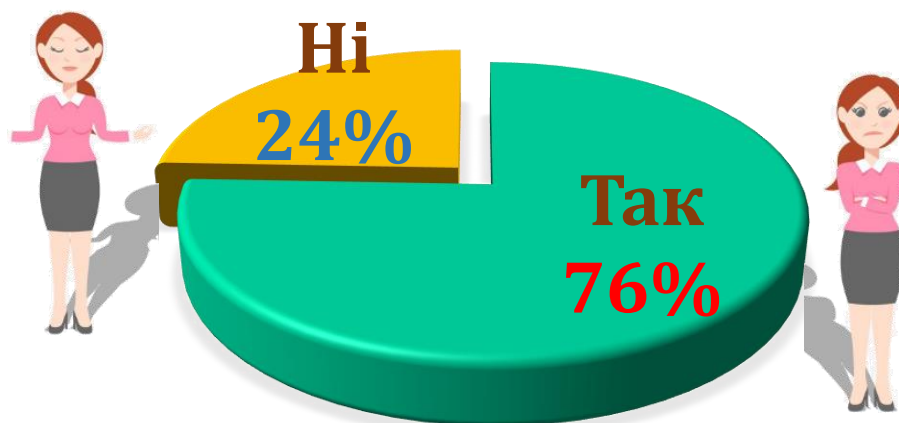

Кодекси честі – стандарти поведінки академічної спільноти.

Важливим інструментом дотримання академічної доброчесності є так звані Кодекси честі.

Рисунок 5

У МОЄМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ДІЄ ПОЛОЖЕННЯ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ (КОДЕКС ПОВЕДІНКИ / КОДЕКС ЧЕСТІ), ЩО ЕФЕКТИВНО ВИКОНУЄТЬСЯ

При винесенні покарання за порушення академічної доброчесності враховуються певні чинники: тяжкість порушення, умисел, шкода іншим учням, вплив на репутацію закладу тощо.

Рисунок 6

**ВЧИТЕЛІ ЗА СПИСУВАННЯ
КАРАЮТЬ ОЦІНКОЮ**

46,5 %

ТЕСТОВАНИХ УЧНІВ

Формування навичок академічного письма – головний спосіб подолання академічного плагіату.

Незнання вимог та правил цитування, відсутність навичок написання наукового тексту, невпевненість у власних силах та невміння правильно організувати час – це найголовніші причини плагіату в роботах.

Рисунок 7

У ПРОГРАМУ АНТИПЛАГІАТ ЗАВАНТАЖЕНО ТАКІ ТЕКСТИ.

ОДИН – ОРИГІНАЛЬНИЙ ТЕКСТ. ЗНАЙДІТЬ ЙОГО.

Історію Львова можна коротко окреслити так: це крах мультикультуральності. Вже за часів засновника Данила (Романовича) Галицького та його сина Лева місто гостило русинів (українців), німців, поляків, угорців, вірменів, татар, євреїв, таємничих «сарацинів» тощо. Після того як вигасла династія Романовича і Львів підпав під польську корону, жодне місто в Речі Посполитій, а можливо, й у всій Європі, не вирізнялося такою етнічною та релігійною різноманітністю: тут жило водночас аж п'ять етнічних груп, кожна з яких становила понад п'ять відсотків місцевого населення: німці, поляки, українці, євреї та вірмени, — і декілька конфесій: католики, православні, греко-католики, монофізити, іудеї.

52,9 % оригінал

Данила (Романовича) Галицького та його сина Лева місто гостило русинів (українців), німців, поляків, угорців, вірменів, татар, євреїв, таємничих «сарацинів» тощо. Після того як вигасла династія Романовича і Львів підпав під польську корону, жодне місто в Речі Посполитій, а можливо, й у всій Європі, не вирізнялося такою етнічною та релігійною різноманітністю: тут жило водночас аж п'ять етнічних груп, кожна з яких становила понад п'ять відсотків місцевого населення: німці, поляки, українці, євреї та вірмени, — і декілька конфесій: католики, православні, греко-католики, монофізити, іудеї, — на думку Ігоря Померанцева.

**1 % важко
встановити**

крах мультикультуральності. Вже за часів засновника Данила (Романовича) Галицького та його сина Лева місто гостило русинів (українців), німців, поляків, угорців, вірменів, татар, євреїв, таємничих «сарацинів» тощо. Після того як вигасла династія Романовича і Львів підпав під польську корону, жодне місто в Речі Посполитій, а можливо, й у всій Європі, не вирізнялося такою етнічною та релігійною різноманітністю: тут жило водночас аж п'ять етнічних груп, кожна з яких становила понад п'ять відсотків місцевого населення: німці, поляки, українці, євреї та вірмени, — і декілька конфесій: католики, православні, греко-католики, монофізити, іудеї» посилання.

**46,1 % не
встановили**

Висока мотивація учня – запорука доброчесної поведінки.

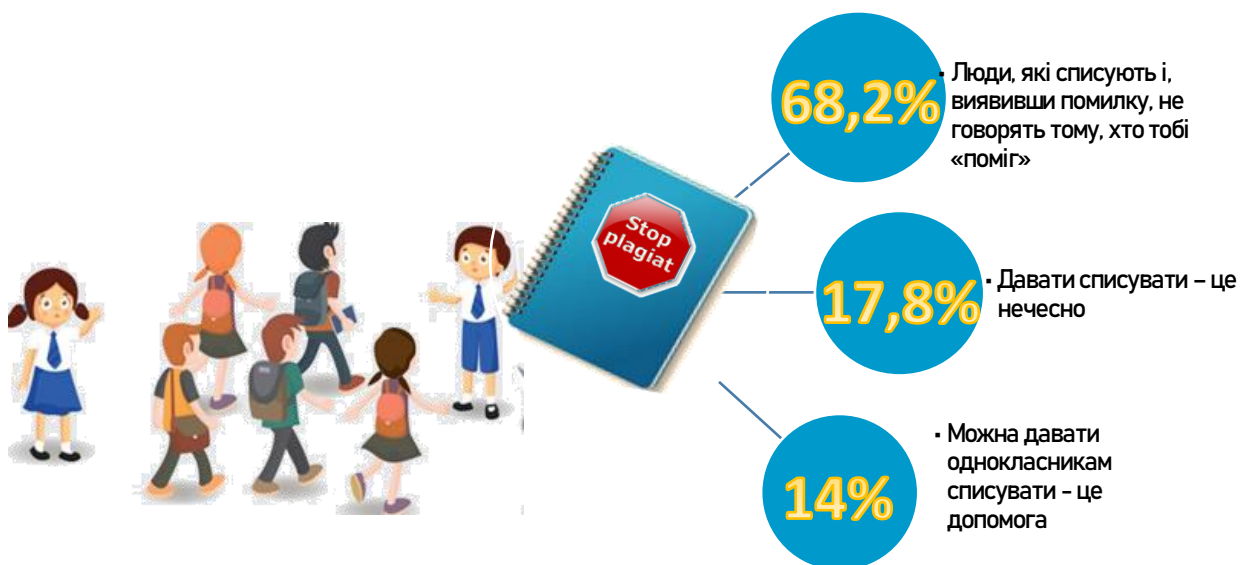
Серед важливих чинників дотримання правил академічної доброчесності є те, що учні мають високу мотивацію до навчання. По-перше, навчання учня безпосередньо пов'язане з його майбутнім працевлаштуванням. По-друге, висока плата за навчання або одержання певних грантів на навчання стимулюють до здобуття більш якісної освіти. Крім того, повинні змінитися форми і критерії оцінювання знань. Але й тут є певні проблеми.

Рисунок 8

Рисунок 9

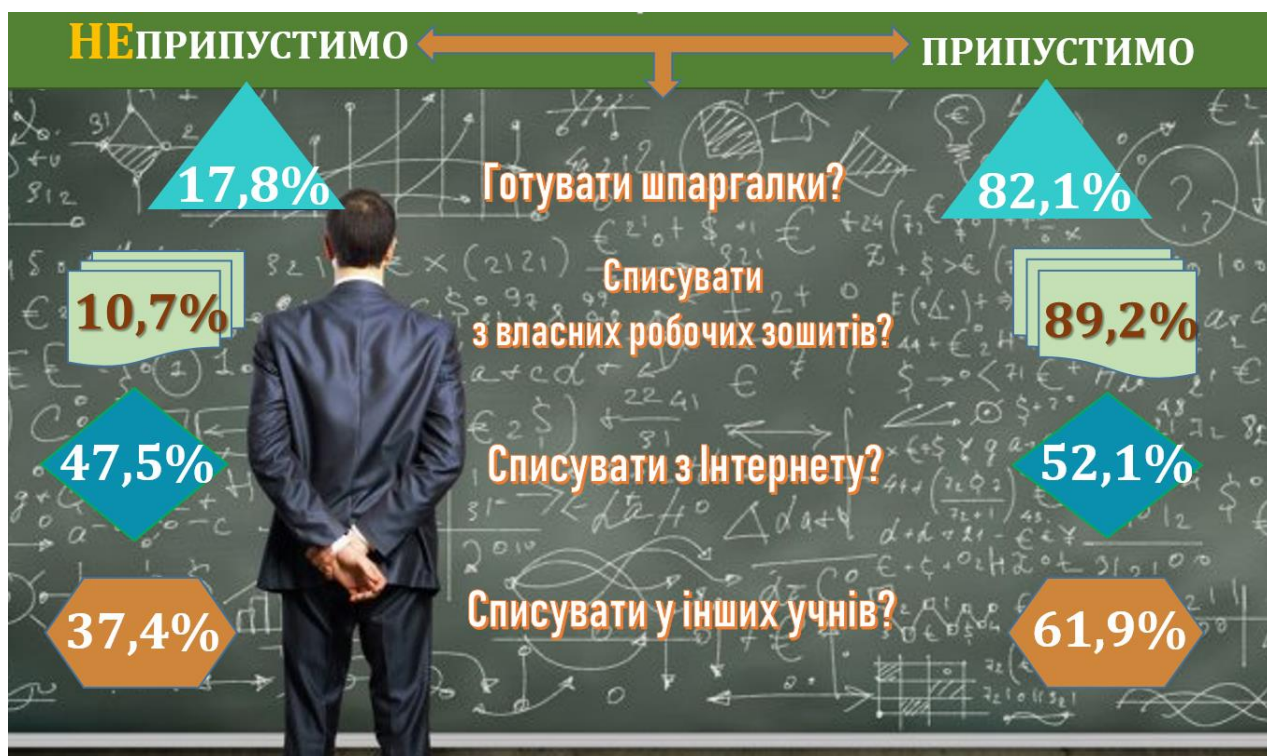
ОЦІНІТЬ СИТУАЦІЮ...

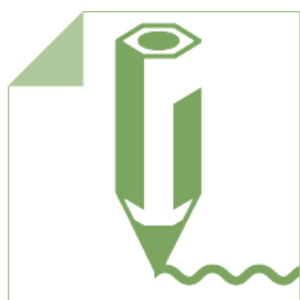

УЯВІТЬ СИТУАЦІЮ...

Ці приклади ілюструють недоброчесне ставлення та неповагу до інших. Доброчесність у навчанні – це, передусім, повага до себе та до інших учасників навчального процесу.

ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МОНІТОРИНГОВОГО АУДИТУ

28 вересня 2017 року набрав чинності Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, що запровадив і формалізував єдині для всіх рівнів освіти види порушень академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання). Крім того, стаття 42 Закону України «Про освіту» визначає особливості дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними і науковими працівниками та здобувачами освіти; види академічної відповідальності науково-педагогічних і наукових працівників та

здобувачів освіти; права осіб, стосовно яких порушено питання про порушення ними академічної доброчесності тощо.

Категорія академічної доброчесності відзначається своєю багатовимірністю, що означає поєднання в ній як відповідних фундаментальних цінностей, так і механізмів й інструментів їхнього забезпечення і просування. Вкрай важливим є усвідомлювати потенційні внутрішні та зовнішні чинники, які зумовлюють академічну нечесність, передусім морально-культурні, інституційні та освітньо – виховні. Вивчення і розуміння природи їхнього походження дасть можливість розробити та імплементувати ефективну політику забезпечення академічної доброчесності як національного рівня, так і локального масштабу.

Вражаючою є кількість учнів, які вдавалися до недоброчесних практик у навчанні. Опитані зізналися, що вони списували під час навчання. Причинами називали різне: великий обсяг письмових робіт (23,2%), відсутність інтересу до читання додаткової літератури (43,3%), невміння знаходити, узагальнювати інформацію (32,9%). Проте основною причиною все ж залишається відсутність інтересу до додаткового матеріалу. Також причинами списування були: страх, тому що оцінка головне для батьків (54%), щоб уникнути неприємностей (84,7%), невпевненість у своїх знаннях через нерозуміння матеріалу (71,5%).

Отже, варто наголосити, що академічна доброчесність, чесне здобуття якісної освіти є ключем до успіху нашої країни, а молодь готова зробити крок назустріч змінам і почуватися більш комфортно, висловлюючи власну думку, здобуваючи якісну освіту та будуючи кар'єру, покладаючись на власні сили. Потрібна просвітницька діяльність, популяризація академічної доброчесності, її основних принципів, пояснення, чому не можна списувати, які наслідки це матиме у розвитку освіти, науки і країни в цілому.

Аналіз результатів моніторингу дає підстави сформулювати такі рекомендації:

1. Необхідна мотивація вчителів передавати учням цінності доброчесності й навчати їх належного академічного письма, адже педагоги можуть вважати цей напрям роботи неважливим, не розуміти, чому це питання потребує уваги, знаходити недостатньо підтримки у цій роботі з боку колег.
2. Уміти планувати і проводити навчальні заходи, які ефективно допомагають учням уникати плагіату (наприклад, передбачати опрацювання учнями унікальних даних; давати завдання на опрацювання джерел із високим ступенем деталізації того, які джерела необхідно вивчити і як саме ними скористатися).

3. Скласти завдання й екзаменаційні білети, щоб завдання не орієнтували учнів на використання плагіату (зокрема, застосовувати у формулюванні завдань дієслова з вищих шаблів таксономії Блума; завдань, що допускають використання будь-яких джерел і перевіряють розуміння матеріалу та здатність використовувати інформацію для вирішення конкретних завдань).
4. Розуміти спільне і відмінне між поняттями «плагіат» (стаття 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права») і «академічний плагіат» (стаття 42 Закону України «Про освіту»): закон про авторське право захищає форму твору (перефразування тексту може бути розцінене як оригінальний твір, відсутність плагіату), тоді як ключове у понятті «академічний плагіат» — відтворення наукових (творчих) результатів інших осіб без належного посилання і перефразування тексту без посилання на джерело є різновидом академічного плагіату.
5. Проаналізувати на засіданнях методичних об'єднань результати моніторингового дослідження з метою підвищення якості освіти.
6. При плануванні роботи на навчальних рік передбачити час на ґрунтовніше вивчення питань, з яких виявлено певні прогалини.

